

Unes breus reflexions a l'entorn del centenari de Pla

Pere Cornellas

E

El 8 de març de 1997, es van complir els cent anys del naixement de Pla i, a hores d'ara, doncs, tothom celebra el seu centenari. L'obra de Pla, recollida en 46 volums d'extensió diversa, supera els 30.000 fulls escrits i es passeja majestuosament pels gèneres literaris més variats: el dietari, el llibre de viatges, la novel·la, l'article periodístic, la biografia, la narració curta, l'assaig pur... Però no penso parlar aquí de la seva obra, tan comentada últimament. D'altra banda, un article curt com aquest tampoc no ho permet. Aprofitaré aquesta oportunitat, això sí, per fer, al seu entorn, unes quantes consideracions que crec d'interès.

Ara fa uns vint anys –o sigui, abans d'ahir–, parlar de Pla era una extravagància. L'autor català més llegit d'aquest segle era sistemàticament ignorat pels intel·lectuals del país –tret d'algunes escassíssimes excepcions– i els qui el llegíem convençuts érem vistos com una espècie estranya. Recordo encara els somriures de commiseració que m'adreçava molta gent quan em veia llegint Pla. Era com si jo tingués una mena de malaltia incurable. Ser planià, aleshores, requeria un total convenciment, i una cuirassa a prova de qualsevol sotrac. Perquè Pla era un desendreçat, un avar, un misògin i un feixista. Punt i a part. No hi havia res més a dir.

També eren els anys de l'estúpida polèmica del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que l'habitual provincianisme de molta gent d'Òmnium Cultural va convertir en inacabable motiu de discussió. Després, algú es va inventar la falsa dicotomia Pla escriptor / Pla persona. Aquesta brillantíssima idea podia permetre parlar relativament bé de l'autor, sempre i quan quedés prou clar que es feia referència exclusivament a la seva vessant literària. Llavors, aparegueren una munió de pensadors erudits que decidiren que, independentment de la seva persona, Pla era, malgrat tot, un bon escriptor. Curiosa conclusió que pot fer creure, per exemple, que els 46 volums de la seva Obra Completa els ha escrit un passerell tot passejant pel jardí.

La biografia personal i literària de Pla té dues etapes molt diferenciades: la primera

(1920-1939) transcorre bàsicament fora de Catalunya, com a corresponal de premsa a diferents països arreu del món, i la segona, que arriba fins al final de la seva vida, té el Mas Pla de Llofriu com a lloc habitual de residència, encara que, col·laborador setmanal a la revista "Destino", continua viatjant quan li cal o quan ho desitja. D'aquest llarg trajecte, les ànimes pures li recriminaren la seva actitud durant la Guerra Civil, el seu aïllament voluntari a Llofriu –lluny de les celebracions i de les festes– i el cinisme militant durant la transició.

Però ha passat el temps i ha arribat el Centenari. Les coses, per tant, han canviat de la manera més natural. Ara, totes les Institucions han decidit sacralitzar Pla i convertir-lo en un "souvenir" turístic. Recordo perfectament les bajanades que deien moltes de les persones que ara en parlen amb seriositat i admiració. I em sorprèn comprovar la munió de planians de sempre, fidels i fonamentalistes, que ha creat el país. Els quatre eixelebrats que llegíem Pla abans d'hora érem, efectivament, un raresa.

Quan llegeixo els actes previstos en aquest Any Pla –els que s'han fet i els que es faran– i m'assabento de qui els organitza, arribo a la conclusió, entre resignat i impotent, que Serrat tenia tota la raó quan deia que "el món està ben girat". De fet, però, tampoc no m'hauria de sorprendre tant. No s'ha apropiat la societat burgesa i benestant de les obres de Buñuel i Bergman? No ha convertit Dalí en un inacabable festival de serpentina? No ha donat el Nobel a Camilo José Cela?

Doncs ara toca Pla. Si això serveix perquè es valori com cal el volum de memòria escrita que ens ha deixat, la riquesa lèxica del seu llenguatge col·loquial i la seva esforçada elaboració estilística, ens podrem donar per ben servits i podrem mostrar-nos disposats a oblidar el xassís artificial que envolta el fet. De tota manera, i per una elemental qüestió de principis, jo no participaré en aquesta riallota general. Em fa una certa gràcia, això sí, quan penso com es divertiria Josep Pla si pogués ser testimoni directe d'aquesta bufonada.

Tot Locolata
SICILIANI ARTISANALS

Pedregar, 16 • Tel. 725 15 81 • 08202 SABADELL

ESCOLA DEL SOL

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20 • Tels. 727 82 46-725 74 61
08201 Sabadell

